

สารบัญ	
หน้า	
บทคัดย่อ.....	(3)
Abstract.....	(5)
สารบัญตาราง.....	(11)
สารบัญแผนภาพ.....	(14)
 บทที่	
1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
3. สมมติฐานของการวิจัย.....	9
4. ขอบเขตของการวิจัย.....	9
5. วิธีการดำเนินการวิจัย.....	10
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
7. กรอบแนวคิดทางทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	21
7.1 ความหมายและความสำคัญของทฤษฎีเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ.....	22
7.2 ทฤษฎีเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ.....	28

2 ภูมิหลังการบูรณาการทางเศรษฐกิจของอาเซียน.....	49
1. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอาเซียนก่อนทศวรรษ 1970.....	49
2. ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียนในทศวรรษ 1970-1980.....	57
2.1 ความตกลงว่าด้วยการให้สิทธิพิเศษทางการค้าของอาเซียน (ASEAN Preferential Trading Arrangement: ASEAN PTA).....	68
2.2 ความร่วมมือทางด้านอุตสาหกรรมของอาเซียน.....	74
3. การบูรณาการทางเศรษฐกิจของอาเซียนตั้งแต่ ค.ศ. 1990-2002.....	86
3.1 เขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area: AFTA).....	88
3.2 กรอบความตกลงว่าด้วยการค้าบริการของอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services: AFAS).....	101
3.3 โครงการความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมอาเซียน (ASEAN Industrial Cooperation Scheme: AIICO).....	106
3.4 เขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area: AIA).....	109
4. ปัจจัยทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศที่ส่งผลต่อ การบูรณาการทางเศรษฐกิจของอาเซียน.....	114
4.1 สถาบันระหว่างประเทศ.....	115
4.2 การขยายตัวของตลาด.....	130
4.3 ผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศไทยอาเซียน.....	133
4.4 อุปสรรคจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ.....	146
4.5 อุปสรรคจากการดำเนินนโยบายปกป้องทางการค้า.....	151
5. สรุป.....	162

บทที่

3 การดำเนินงานเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.....	167
1. บริบททางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ.....	167
2. สถาบันระหว่างประเทศ.....	170
2.1 โครงสร้างองค์กรของอาเซียน.....	170
2.2 การดำเนินงานของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.....	177
3. การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและ ผลกระทบหลังบันดับที่ 2.....	181
4. แผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ (Vientiane Action Programme: VAP)....	190
5. กรอบความตกลงว่าด้วยการบูรณาการสาขาสำคัญของอาเซียน.....	195
6. แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint).....	202
7. เครื่องมือติดตามวัดผลการดำเนินการ (AEC Scorecard).....	221
8. แผนแม่บทว่าด้วยความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (Master Plan on ASEAN Connectivity).....	233
9. สรุป.....	244
 4 ปัจจัยทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อ การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.....	247
1. การขยายตัวของตลาด.....	247
1.1 การขยายตัวในมิติด้านการค้าระหว่างประเทศ.....	251
1.2 การขยายตัวในมิติด้านการลงทุนระหว่างประเทศ.....	261
2. ผลประโยชน์แห่งชาติของประเทศสมาชิกอาเซียน.....	268
2.1 ผลประโยชน์แห่งชาติในมิติการค้าระหว่างประเทศ.....	271
2.2 ผลประโยชน์แห่งชาติในมิติด้านการลงทุนระหว่างประเทศ.....	290

บทที่

3.	อุปสรรคจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ.....	300
4.	อุปสรรคจากการดำเนินนโยบายปกป้องทางการค้า.....	306
4.1	มาตรการกีดกันการค้าสินค้า.....	308
4.2	มาตรการกีดกันการค้าบริการ.....	328
5.	สรุป.....	335
5	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	339
1.	สรุปผลการศึกษา.....	339
1.1	ปัจจัยทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ ที่ส่งผลต่อพัฒนาการของกรอบการทางเศรษฐกิจ ของอาเซียน.....	339
1.2	ปัจจัยทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบ ต่อการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.....	343
2.	ข้อเสนอแนะ.....	355
2.1	ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย.....	355
2.2	ข้อเสนอแนะทางวิชาการต่อการศึกษาครั้งต่อไป.....	357
	บรรณานุกรม.....	358
	ประวัติผู้ศึกษาวิจัย.....	391

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียน

แผนกวิชา/คณะ

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
ปีการศึกษา

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: มุ่งมอง
ทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศ
International Political Economy (IPE) of
ASEAN Economic Community (AEC)

นางสาวรุ่งทิพย์ จันทร์อนันต์กุล

Miss Rungtip Jantanakul

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ประวัติสสร เทพชาติวี
2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการของการบูรณาการทางเศรษฐกิจของอาเซียน และประเมินความเป็นไปได้ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศที่ส่งผลต่อการบูรณาการทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยเฉพาะการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 3) เพื่อนำเสนอปัญหาและอุปสรรคที่ท้าทายต่อการบูรณาการทางเศรษฐกิจของอาเซียน และ 4) เพื่อเสนอข้อแนะนำเชิงนโยบายที่จะช่วยผลักดันให้การดำเนินการตามแผนงานของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนบรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ได้มีการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (documentary research) และการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (descriptive analysis) โดยใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) และข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) จนได้ข้อค้นพบและวิเคราะห์เป็นผลการศึกษาดังนี้

จากการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศที่ส่งเสริมการจัดตั้ง AEC พบว่า 1) อาเซียนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดตั้ง AEC นับตั้งแต่ผู้นำอาเซียนได้ออกแต่งการณ์บานหลีบันที่ 2 (Bali Concord II) เมื่อ

ค.ศ. 2003 โดยอาเซียนได้เริ่มกลไกการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ แผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ (VAP) การกำหนดให้มี AEC Blueprint การสร้าง AEC Scorecard และการสร้างแผนแม่บท MPAC ซึ่งกลไกดังๆ เหล่านี้จะส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการทางเศรษฐกิจไปสู่ AEC ตามเป้าหมายที่อาเซียนได้วางไว้ 2) การขยายตัวของตลาดในมิติด้านการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศภายในอาเซียน เป็นอีกปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดตั้ง AEC โดยการค้าภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน มีการขยายตัวมากขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งด้านการค้าสินค้าและการค้าบริการ รวมทั้งการไหลเข้าของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) สู่อาเซียนเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกได้ก้าวขึ้นสู่การเป็นแหล่งที่มาของ FDI ที่ใหญ่ที่สุดของภูมิภาคนี้ และ 3) การขยายตัวของตลาดทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนได้รับผลประโยชน์แห่งชาติในทิศทางที่สดคคล่องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิงคโปร์มีมูลค่าการค้าสูงที่สุดของการค้าทั้งหมดของอาเซียน ตามมาด้วยประเทศไทยและมาเลเซีย ประเทศไทยเหล่านี้จึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดตั้ง AEC โดยได้รับการสนับสนุนจากประเทศสมาชิกอื่นๆ ที่ได้รับผลประโยชน์แห่งชาติเพิ่มขึ้นด้วย

จากการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจการเมืองระหว่างประเทศที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดตั้ง AEC พบร่วม 1) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเป็นผลมาจากการแตกต่างของระดับการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกกับกลุ่มประเทศสมาชิกใหม่ ดังนั้น ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงเปิดโอกาสให้ใช้ความยืดหยุ่นในการปฏิบัติตามความตกลงต่างๆ อย่างไรก็ตาม สิ่งนี้อาจเป็นเหตุผลให้ประเทศสมาชิกไม่ยอมปฏิบัติตามความตกลงและยังสามารถทำลายความน่าเชื่อถือของอาเซียนได้ และ 2) แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนดำเนินนโยบายป้องทางการค้าเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ถึงแม้ว่าแต่ละประเทศสมาชิกค่อยๆ ดำเนินการลดภาษีศุลกากรจนเหลือร้อยละ 0-5 แต่ประเทศต่างๆ ได้นำมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Non-Tariff Measures: NTMs) และอุปสรรคทางการค้าที่มิใช่ภาษี (Non-Tariff Barriers: NTBs) มาใช้เป็นมาตรการเพื่อป้องกันอุตสาหกรรมภายในประเทศ ซึ่งทำให้กระบวนการของธุรกิจทางเศรษฐกิจเกิดความล่าช้า ดังนั้น ความสำเร็จในการดำเนินการไปสู่ AEC ใน ค.ศ. 2015 จึงขึ้นอยู่กับเจตนารวมทั้งการเมืองของประเทศสมาชิกอาเซียน

Abstract

This research aims at studying factors of international political economy affecting the establishment of the ASEAN Economic Community (AEC). The four main objectives are; 1) to study the development of economic integration of ASEAN and assess the possibility of AEC; 2) to analyze the factors of international political economy influencing on the economic integration of ASEAN; 3) to present problems and obstacles which challenge ASEAN economic integration and; 4) to propose some policies in order to successfully implement the AEC Blueprint to achieve the AEC established goals. This research is undergone through documentary research and descriptive analysis by using primary as well as secondary data. Results from the findings are as follows:

From the study of the factors of international political economy which promote the establishment of AEC, the results revealed that 1) ASEAN has played a vital role in establishing the AEC since ASEAN leaders endorsed the Bali Concord II in 2003. Moreover, ASEAN initiated the important implementation mechanisms by creating Vientiane Action programme (VAP), AEC Blueprint, AEC Scorecard, and Master Plan on ASEAN Connectivity (MPAC). These mechanisms will enhance economic integration to achieve the AEC by 2015. 2) The expanding ASEAN market of international trade and investment is another vital factor to promote the establishment of AEC. The value of trade in goods and services of ASEAN increases continuously. In addition, total FDI inflows in ASEAN have increased; especially, intra-ASEAN investment has become the single largest investor in the region. And 3) the expansion of market has contributed national interests to all ASEAN member countries as well.

Particularly, Singapore has received the highest value of ASEAN's total trade, followed by Thailand and Malaysia. These countries have the important roles in forcing the establishment of AEC while other member countries, which have more national interests, are willing to support them.

Regarding the factors of international political economy that impede AEC establishment, it was found that 1) the economic disparity in the region has become one of the most important factors. The disparity has resulted from the different stages of economic development between the ASEAN-6 (Brunei Darussalam, Indonesia, Malaysia, Singapore, Thailand, and the Philippines) and four newer members (Cambodia, Lao PDR, Myanmar, and Viet Nam: CLMV) . Therefore, the AEC has allowed some flexibility in complying with the agreed commitments. However, this could have been an excuse for some member countries for non-compliance, and could undermine ASEAN's credibility. And 2) the implementation of protective policies has been prevailed among ASEAN member countries to protect their national interests. Although tariffs have been gradually reduced and eliminated to 0-5 % for each member country, NTMs and NTBs have been replaced tariffs as protective measures for domestic industries which could delay the economic integration process. In sum, the successful establishment of AEC by 2015 depends upon ASEAN member countries' political wills.

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: มุ่งมองทางเศรษฐกิจ

การเมืองระหว่างประเทศ

วิจัย/ 337.159
เลขหน้า ๕๖๒
๒๕๕๙
เลขทะเบียน บ๑๒๓
วันที่ - ๔ ส.ค. ๒๕๕๙
๖. ๑๖๘๗๕ โดย

ดร.รุ่งพิพิธ จันทร์ธนະกุล

ตัวบทกิมมานะกิ

๑๗๖

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. ๒๕๕๗

สำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี